

INFLUENȚA VARIABILEI INDEPENDENȚĂ-INTERDEPENDENȚĂ ASUPRA EMOȚIILOR

Luminița SECRIERU, conferențiar universitar, doctor,
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți, Republica Moldova

Abstract: Analyzing the literature on the involvement of emotions in the building of social reality, it becomes evident the need to study the interindividual differences that appear in the representation of the emotional experience. Starting from these theoretical prerequisites and applying a quasi-experimental methodology to a sample of 68 students from the Psychology specialty, we watched the intensity of emotions experiences, their unpredictable character, the compliance of emotional behavior with social norms, the importance of the consequences of these emotions. The results of the study allowed the confirmation of the hypothesis, according to which there are differences between the independent and the interdependent subjects regarding the representation of the emotional reaction.

*Independența și interdependența reprezintă două trăsături distincte ale sinelui, prima referindu-se la unicitatea individului, iar a doua punând accent pe uniune, legătură, și relația cu celălalt [3, p. 64]. Sintetizând principalele caracteristici ale structurii interdependenței și independenței (cf. definițiilor din psihologia socială – în special Alin Gavreliuc, 2011) putem spune că *Structura interdependentă* se caracterizează prin: trebuința de a fi cu alții, nevoia de atașament, raportarea la alții; factorii contextuali le reglează comportamentul; pune accent pe ocuparea unui loc social corespunzător personalității, pe angajarea în acțiuni sociale adecvate, pe a fi indirect în comunicare și a citi gândurile celorlalți; cuceresc stima de sine prin relații interpersonale armonioase și ușurința adaptării la diverse situații; comunică indirect, sunt atenți la gândurile și trăirile neexprimate ale celorlalți; încurajează relațiile de interdependență în grup și promovează conflictele ascunse, empatia, manifestarea afectelor pozitive, întreținerea unor relații bune cu ceilalți membrii; atenția este îndreptată spre acele laturi ale experienței emoționale care se referă la factori externi și relaționari.*

Structura independentă se caracterizează prin : separarea de ceilalți și de contextul social; Eu delimitat, unitar, ferm, individualizat de contextul social; pune accent pe capacitățile, ideile, trăirile interne, pe a fi unic și direct în comunicare, a urmări propriile scopuri; indivizii fac atribuiri interne când se referă la ei și valorizează personalitatea mai mult decât factorii contextuali când se raportează la „celălalt”; Eul independent se exprimă direct, face ce gândește; independență emoțională față de grupuri și organizații; încurajează distanța, confruntarea directă, abordarea deschisă a conflictelor, realizarea de sine fiind mai presus decât expresivitatea și sociabilitatea; viziune independentă a Sinelui și a emoțiilor; percepția socială și experiența emoțională sunt orientate spre nucleul interior, spre reacții subiective și cognitive, experiența emoțională fiind trăită mai puternic și mai intens [1, p. 206].

Literatura de specialitate face o distincție între nivelul cultural, unde vorbim despre *colectivism* fata de *individualism*, și nivelul psihologic, la care apare *interdependența* și *independența*.

Triandis (1988) susținea că o cultura colectivista modelează o personalitate predominant interdependentă, dar ca este posibil ca, în cadrul aceleiași culturi, să întâlnim și indivizi *independenți*, și indivizi *interdependenți*, deoarece structura de personalitate poartă atât amprenta culturii, cât și a situațiilor concrete de viață.

Reprezentarea emoțiilor poate fi privită ca un scenariu prototipic al atributelor stărilor afective, ca o reflectare mentală a trăirilor afective. Prezența evenimentelor care produc emoții, a reacțiilor interne, a comportamentelor expresive, a tendințelor reglatoare orientate spre scop – reprezintă principalele trăsături ale stărilor afective, trăsături care vor fi prelucrate de gândire, conceptualizate, integrate într-o imagine unitară, într-o reprezentare a emoțiilor.

O serie de cercetători, precum Paez și Vergara (1995), analizând implicarea emoțiilor în construirea realității sociale, susțin necesitatea studierii diferențelor interculturale și interindividuale ce apar în reprezentarea experienței emoționale [5, p. 29-48].

Plecând de la aceste premise teoretice și aplicând o metodologie cvasiexperimentală, am urmărit intensitatea trăirilor emoțiilor, caracterul lor imprevizibil, conformarea comportamentului emoțional la normele sociale, importanța consecințelor acestor emoții.

Astfel că *ipoteza* de la care am pornit a fost că între subiecții *independenți* și cei *interdependenți* există diferențe privind reprezentarea reacției emoționale.

Metodologia cercetării

Eșantionul investigat a fost reprezentat din studenții Facultății de Științe ale Educației, Psihologie și Arte, specialitatea Psihologie. Eșantionul a cuprins 68 de subiecți (studenții anului I, II, III), 58 – de sex feminin, iar 10 – de sex masculin.

Variabilele și planul experimental: Două *variabile independente* au fost reținute pentru identificarea impactului lor asupra variabilei dependente. Schematic ele se prezintă astfel:

VI 1: independența-interdependența;

VI 2: tipul activării, cu două forme: Semantica (acel tip de emoție în general) și Autobiografica (experiența personală)

Variabila dependentă: se referă la reprezentarea reacției emoționale (descriere, analiza). Au fost măsurate 3 emoții: furia, tristețea și bucuria. Pentru fiecare dintre ele s-au cerut studenților date despre: intensitatea trăirii emoționale, caracterul dorit, plăcut al emoției, importanța efectelor emoției, măsura în care emoția a putut fi controlată, măsura în care comportamentul emoțional a fost conform normelor sociale. Răspunsurile au fost consemnate pe scale cu zece sau patru trepte.

Instrumentele utilizate pentru cercetarea datelor. În studiu am utilizat următoarele instrumente:

1. *Inventarul de măsurare a structurii personale: independență-interdependență.* Acest chestionar a fost elaborat de Singelis în 1994 și cuprinde o listă cu 13 afirmații, dintre care 7 vizează interdependența și 6 vizează independența. Singelis susținea că indivizii independenți, vorbind despre ei, vor face referire la propriile aptitudini, însușiri sau scopuri mai mult decât la ideile, sentimentele sau acțiunile altora. De asemenea, când se vor gândi la ceilalți, ei vor avea în vedere însușirile, particularitățile celorlalți indivizi în mai mare măsură decât factorii contextuali relaționali. Structura personală interdependentă pune accent pe ocuparea unui loc social corespunzător și angajarea în acțiuni sociale adecvate, pe a fi indirect în comunicare și a citi gândurile celorlalți.
2. *Scalele pentru măsurarea emoțiilor prototipice.* Aceste scale au fost elaborate de Paez și Vergara în 1992. Aceste scale cer subiecților să se gândească la o experiență (personală sau generală) de *furie, bucurie sau tristețe* și să descrie pe scurt cauza care a determinat sau ar fi putut determina respectiva emoție. Subiecții trebuiau să mai precizeze o serie de amănunte care, în funcție de condiția de activare (personală sau generală), sunt formulate astfel: „*ce gândește, ce-și propune*” persoana în această situație, respectiv „*ce ați gândit, ce v-ați spus*” în această situație. Răspunsurile la aceste întrebări au fost supuse unei analize de conținut.

Prezentarea, analiza și interpretarea datelor obținute

În prima etapă, am analizat rezultatele obținute la *Inventarul de măsurare a structurii personale: independență-interdependență* (după Singelis, 1994). Astfel, atunci când am analizat rezultatele pe ansamblu (la toți studenții de la specialitatea Psihologie, facultatea ȘEPA), scorurile cele mai ridicate au fost obținute de studenți anume la *dimensiunea Independență* (media = 3,42).

Rezultatele au fost sintetizate în Figura 1.

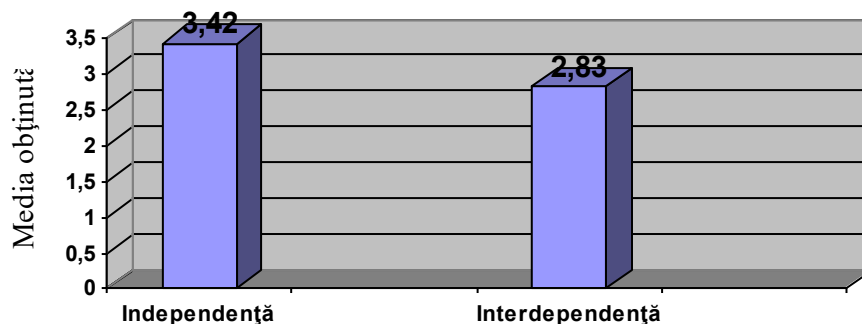

Fig. 1. Rezultatele obținute la *Inventarul de măsurare a structurii personale: independență-interdependență*

Rezultate prezentate în figură și analizate din chestionarele studenților ne sugerează că cei mai mulți studenți apreciază Sinele său ca fiind *Independent*. Calculând rezultatele și procentual am observat că aceștea reprezintă : 57,35% dintre studenți (sau 39 din 68 studenți), care apreciază Sinele său ca fiind Independent și 42, 64% dintre studenți (sau 29 din 68 studenți) apreciază Sinele său ca fiind Interdependent. Astfel analizând rezultatele, cei mai mulți studenți, vorbind despre ei, fac referire la propriile aptitudini, însușiri sau scopuri mai mult decât la ideile, sentimentele sau acțiunile altora. De asemenea, când se gândesc la ceilalți, ei au în vedere însușirile, particularitățile celorlalți indivizi în mai mare măsură decât factorii contextuali relaționali.

În a doua etapă a studiului, pentru a vedea cum influențează dimensiunea independență-interdependență reacțiile emoționale ale studenților am analizat *Scalele pentru măsurarea emoțiilor prototipice* (după Paez și Vergara, 1992). Aceste scale cer subiecților să se gândească la o experiență de *furie, bucurie sau tristețe* și să descrie pe scurt cauza care a determinat sau ar fi putut determina respectiva emoție. Pentru fiecare dintre cele trei emoții am cerut date despre : intensitatea trăirii emoționale, caracterul dorit, plăcut al emoției, importanța efectelor emoției, măsura în care emoția a putut fi controlată, măsura în care comportamentul emoțional a fost conform normelor sociale.

Rezultatele la aceste *scale pentru măsurarea emoțiilor prototipice* (după Paez și Vergara, 1992) au fost comparate între studenții independenți și studenții interdependenți. Analizând rezultatele obținute am observat că sunt diferențe între mediile obținute de *studenții independenți* și cei *interdependenți* la aprecierea comportamentului emoțional. În continuare vom prezenta rezultatele semnificative pentru cele trei tipuri de emoții avute în vedere. Astfel, rezultatele obținute au arătat că, sunt diferențe între mediile obținute de *studenții independenți* și cei *interdependenți* la aprecierea *furiei*. Studenții cu scoruri ridicate la *independență* apreciază că *furia* este trăită mai intens, însă consecințele sunt mai puțin importante. Rezultatele sunt sintetizate în Figura 2.

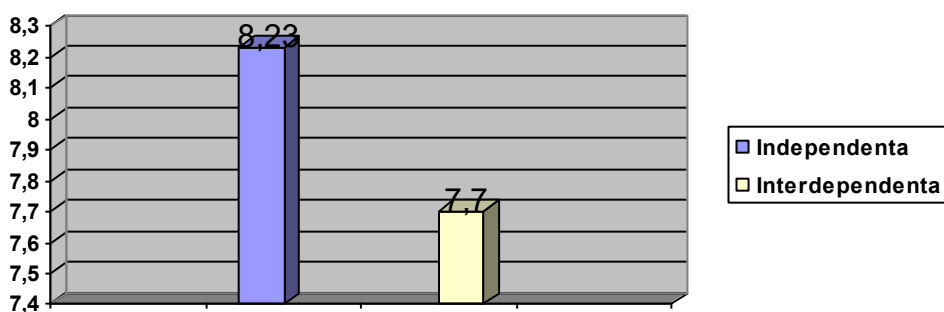

Fig. 2. Mediile obținute de studenții independenți și cei interdependenți la aprecierea *intensității furiei*

Atunci cînd au apreciat emoția de *tristețe*, rezultatele obținute au arătat că subiecții cu scoruri ridicate la *Interdependenta* apreciază ca reacția lor la tristețe este în conformitate cu normele sociale.

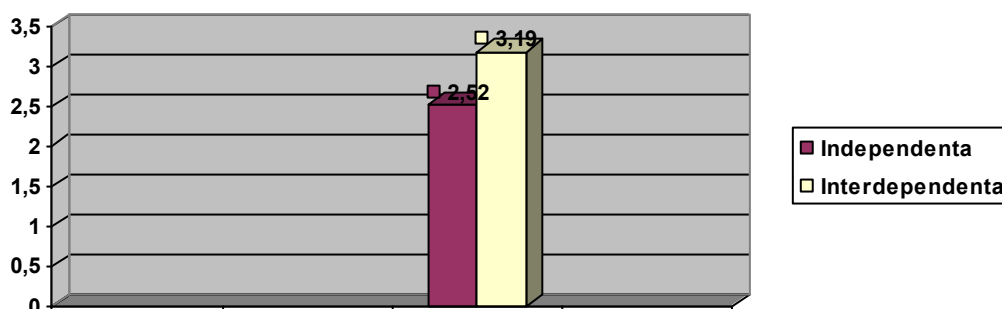

Fig. 3. Mediile obținute de studenții independenți și cei interdependenți la aprecierea comportamentului emoțional al tristeții

De asemenea, datele obținute la chestionare au mai arătat că sunt diferențe privind mediile obținute de studenții independenți și cei interdependenți privind controlul emoției de *bucurie*. Astfel, că studenții cu scoruri ridicate la *independență* apreciază posibilitatea de a controla reacția la *bucurie* ca fiind mare.

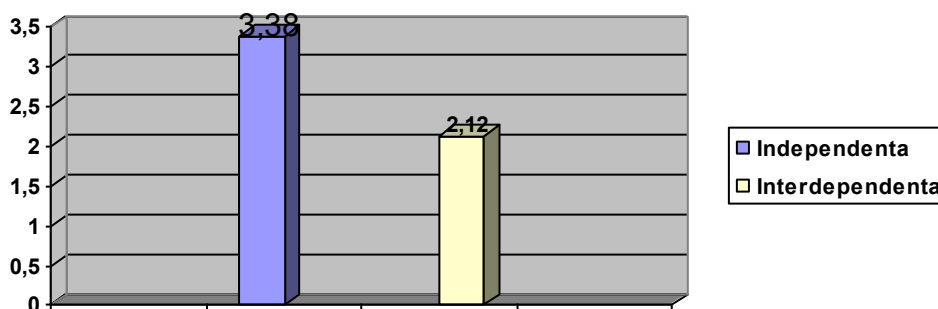

Fig. 4. Mediile obținute de studenții independenți și cei interdependenți privind controlul emoției de *bucurie*

Din aceste rezultate putem observa că:

Pe întreg esantionul de studenți de la specialitatea Psihologie, doar comportamentul de tristețe este apreciat de către *studenții interdependenți* ca fiind într-o măsură mai mare conform normelor sociale, în comparație cu aprecierile *studenților independenți*. Din analiza datelor a reieșit că Emoția de bucurie și furie se pare că este mai greu de controlat la acești studenți, și în consecință, reacțiile la astfel de emoții se conformează mai puțin normelor sociale.

De asemenea am obținut că *studenții independenți* apreciază că pot controla mai bine decât *studenții interdependenți* doar emoția de bucurie (nu și cea de tristețe sau furie).

Referitor la intensitatea emoției, am obținut că, *studenții independenți* trăiesc cu o intensitate mai mare doar emoția de furie în comparație cu *studenții interdependenți*.

În următoarea etapă am comparat rezultatele obținute de studenți în cele două condiții de activare:

- **autobiografică** (se referă la experiența personală, de ex. „*Gîndiți-vă la o experiență de bucurie, ...apoi la o experiență de tristețe, ... furie, pe care ați trăit-o deja. Descrieți pe scurt ce s-a întîmplat, ce a cauzat sau a provocat bucuria, ...apoi tristețea și ...furia*);
- **semantică** (se referă la experiența generală, de ex. „*Gîndiți-vă la cea mai frecventă sau tipică experiență de bucurie, ...apoi la o experiență de tristețe, ... furie. Nu vă gândiți la o experiență*

personală, ci la cea mai generală sau des întâlnită experiență cu privire la această emoție. Una care este de regulă asociată cu bucuria”, ...apoi tristețea și ...furia).

Datele obținute au arătat:

Intensitatea furiei: Rezultatele au arătat că studenții care și-au amintit o *experiență personală* de furie apreciază că furia este trăită mai intens în comparație cu aprecierea studenților care s-au gândit la o *emoție tipică, generală de furie* (cea mai frecventă).

Intensitatea tristeții: Rezultatele obținute au arătat o diferență în aprecierea intensității tristeții în cele două condiții de activare. Aceasta înseamnă că studenților cărora li se activează o *experiență generală* apreciază că tristețea este trăită mai intens decât studenții care-și amintesc o experiență emoțională de tristețe.

Intensitatea bucuriei: Subiecții cărora li se activează o *experiență personală* apreciază că trăiesc cu o mai mare intensitate bucuria decât cei cărora li se activează o *emoție generală*, tipică de bucurie.

Deci, aceste rezultate ne arată că subiecții cărora li se activează o *experiență personală* caracterizează diferit trăirea emoțională față de cei cărora li se activează o *emoție generală*, mai ales când această emoție este de *furie* și mai puțin în cazul *tristeții* și al *bucuriei*. Deci putem spune că aprecierea furiei difera în funcție de condiția de activare (personală sau generală) sub aspectul intensității, al importanței consecințelor ei, și al dezirabilității sociale (conformarea la norme). În aprecierea bucuriei s-au înregistrat diferențe semnificative doar la măsurarea intensității emoției și a posibilității de a o controla. În cazul emoției de tristețe, doar aprecierea intensității ei difera semnificativ în funcție de cele 2 condiții de activare introduse prin manipulare experimentală.

Am analizat apoi dacă există o diferență între studenții *independenți* și studenții *interdependenți* și tipul activării emoțiilor.

Rezultatele obținute au arătat că în cazul aprecierii *intensității bucuriei* s-a observat o diferență între studenții *independenți* și studenții *interdependenți* în cele două condiții de activare emoțională. În condiția de activare personală, subiecții *independenți* apreciază că trăiesc cu o intensitate mai mare bucuria (media obținută este $m = 6,50$) în comparație cu aprecierile subiecților *interdependenți* ($m = 5,30$), iar în condiția de activare generală, studenții *independenți* apreciază că trăiesc cu o intensitate mai mică bucuria ($m = 4,70$) în comparație cu aprecierile studenților *interdependenți* ($m = 7,90$). Rezultatele sunt prezentate în Figura 5.

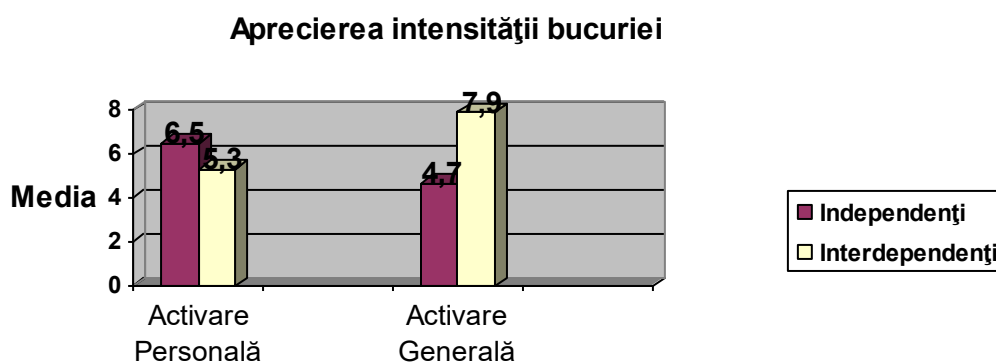

Fig. 5. Rezultatele obținute de către studenții independenți și cei interdependenți și tipul activării emoțiilor

Și atunci când studenții au apreciat *intensitatea tristeții*, rezultatele au arătat diferențe între studenții *independenți* și studenții *interdependenți* în cele două condiții de activare emoțională.

În condiția de activare personală, *subiecții independenți* apreciază că trăiesc cu o intensitate mai mare *tristețea* (media obținută este $m = 6,30$) în comparație cu aprecierile *subiecților interdependenți* ($m =$

5,50), iar în condiția de activare generală, studenții *independenți* apreciază că trăiesc cu o intensitate mai mică *tristețea* ($m = 4,50$) în comparație cu aprecierile studenților *interdependenți* ($m = 7,00$). Rezultatele sunt prezentate în Figura 6.

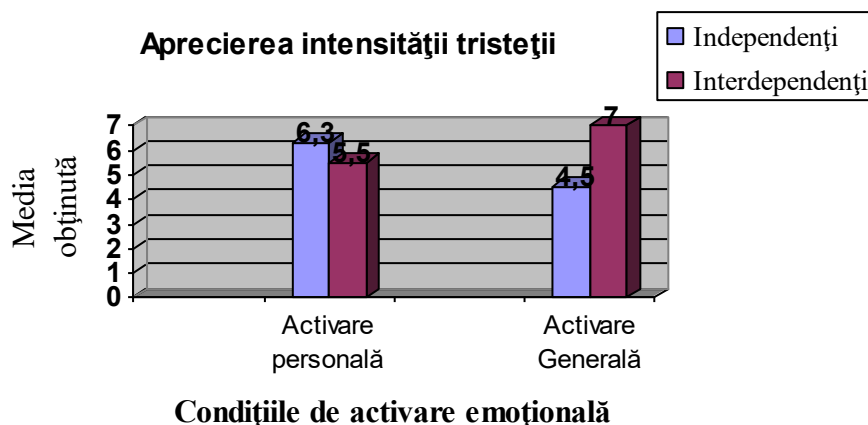

Fig. 6. Rezultatele obținute de către studenții independenți și cei interdependenți și tipul activării emoțiilor

Atunci când studenții au apreciat *intensitatea furiei*, și aici rezultatele au arătat diferențe în cele două condiții de activare emoțională. Atât în condiția de activare personală, cât și în condiția de activare generală, subiecții *independenți* apreciază că trăiesc cu o intensitate mai mare *furia* în comparație cu aprecierile studenților *interdependenți*. Rezultatele sunt prezentate în Figura 7.

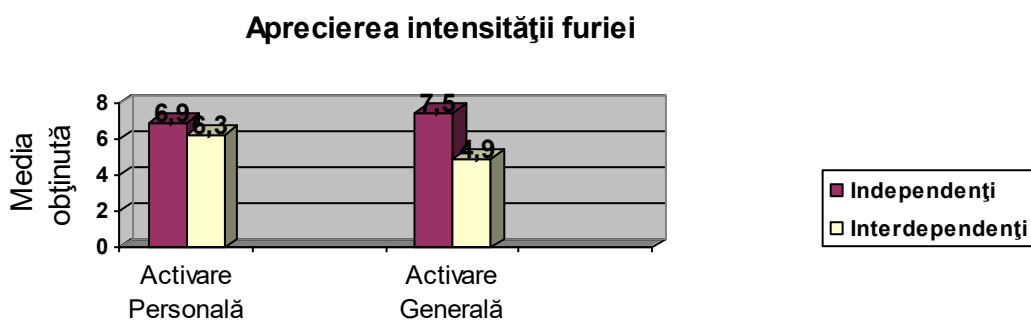

Fig. 7. Rezultatele obținute de către studenții independenți și cei interdependenți și tipul activării emoțiilor

Analizînd în continuare răspunsurile la întrebările deschise vizînd obiectul de referință al emoției (pentru emoția de *furie* a fost formulat cu itemul: „Gîndiți-vă la o experiență de *furie* pe care ați trăit-o deja. Descrieți pe scurt ce s-a întîmplat, ce a cauzat sau a provocat *furie*”; apoi referindu-ne la emoția de *tristețe* a fost formulat astfel: „Gîndiți-vă la o experiență de *tristețe* pe care ați trăit-o deja. Descrieți pe scurt ce s-a întîmplat, ce a cauzat sau a provocat *tristețe*”; referindu-se la emoția de *bucurie* a fost formulat astfel: „Gîndiți-vă la o experiență de *bucurie* pe care ați trăit-o deja. Descrieți pe scurt ce s-a întîmplat, ce a cauzat sau a provocat *bucurie*”), rezultatele obținute au arătat că temele cele mai des evocate de studenți pentru descrierea emoțiilor (de *furie*, *tristețe*, *bucurie*) sunt cele care fac apel în primul rînd la o anumită *persoană*, apoi sunt temele care fac apel la o *relație* anume, și apoi sunt temele care se referă la diferite *activități*. În continuare am analizat aceste teme în funcție de tipul emoției separat. Rezultatele obținute au fost sintetizate în următoarele figuri:

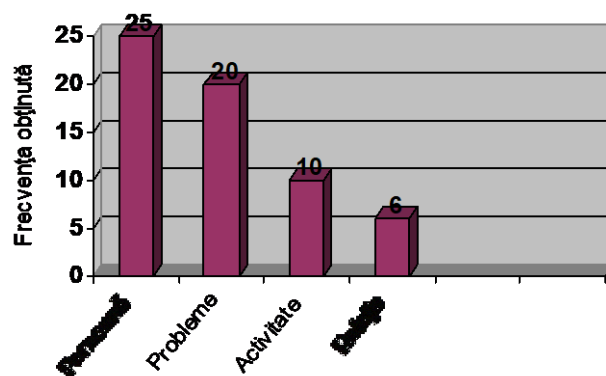

Fig. 8. Temele evocate de studenți pentru descrierea *furiei*

Observăm în Figura 8, că descriind o emoție *de furie*, studenții se raportează în primul rând la *persoană* (frecvența de apariție este 25), ei se referă cel mai des atunci când descriu emoția de *furie*: la prieten, prietenă, părinți, persoane apropiate.... Apoi pe al doilea loc, atunci când se raportează la emoția de *furie* ei se referă la existența *problemei* (frecvența de apariție este 20), ei evocă cel mai des problemele, conflictele din cauza banilor, de la universitate, etc. Următoarele teme cu o frecvență mai mică sunt ocupate de: *activitate* (frecvența de apariție este 10), referindu-se aici la nerealizarea unor planuri; *relație* (frecvența de apariție este 6).

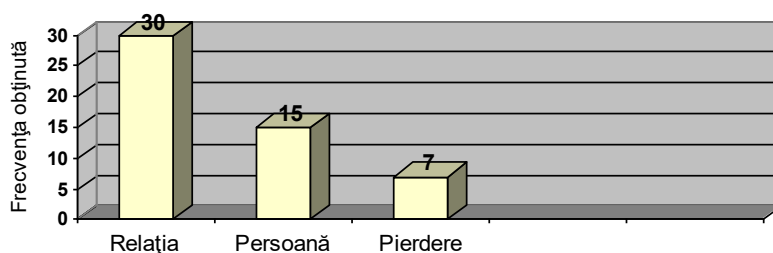

Fig. 9. Temele evocate de studenți pentru descrierea *tristeții*

Observăm în Figura 9, că studenții descriind tristețea, ei vizează în primul rând *relația* (cu frecvența cea mai mare de apariție, este 30); următoarea temă atunci când studenții descriu tristețea se raportează *la persoană* (prietenă/prieten, părinți...). Apoi pe al treilea loc observăm că studenții descriind tristețea se referă la *pierdere*: a unei persoane apropiate, bunei, părinte.

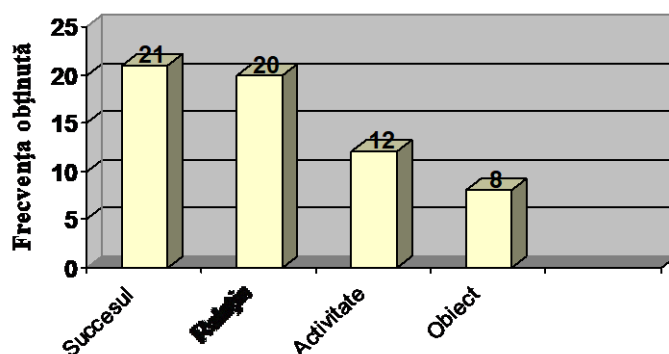
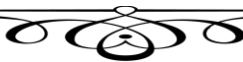

Fig. 10. Temele evocate de studenți pentru descrierea *bucuriei*

Din Figura 10 observăm că atunci când studenții descriu *emoția de bucurie*, ei se referă mai ales la *relație* și la existența *succesului* (de a fi admirat, de a fi iubit(ă)). Observăm din figură că aceste două teme apar cu frecvența cea mai mare atunci când studenții descriu emoția de bucurie.

Deci *relația* ar explica atât *tristețea* cât și *bucuria* studenților.

Concluzii:

- Rezultatele obținute în studiu ne-au arătat că, studenții independenți consideră că pot controla mai bine emoțiile decât studenții interdependenți.
- Deasemenea, am obținut că studenții independenți apreciază că trăiesc cu o mai mare intensitate emoțiile în comparație cu aprecierea studenților interdependenți.
- Studenții interdependenți apreciază, într-o mai mare măsură, că reacțiile lor emoționale sunt conform normelor sociale, în comparație cu studenții independenți.
- Studenții cărora li se activează o experiență personală caracterizează diferit trăirea emoțională față de cei cărora li se activează o emoție generală, mai ales când această emoție este de furie și mai puțin în cazul tristeții și al bucuriei.

Referințe bibliografice:

1. Gavriliuc A. Psihologia interculturală. Repere teoretice și diagnoze românești. Iași: Polirom, 2011.
2. Iluț P. Sinele și cunoașterea lui. Iași: Polirom, 2001.
3. Rață A., Iacob L. Independența și interdependența în reprezentarea emoțiilor. În: Psihologia socială, 2002, nr.9, p. 63-78.
4. Triandis H.C., Bontempo R. Individualism and Collectivism: Cross-Cultural Perspectives on Self. In: Group Relationship, 1988, nr. 54, p. 323-338.
5. Vergara A., Paez D. Sex, Gender, Social Sharing and Social – knowledge about Emotions: In Revue Internationale de Psychologie Sociale, 1995.